

KULTURARVSMÅNED JUNI 2020

VESTHIMMERLAND

Velkommen til Kulturarvsmåned!

Hvem havde troet, at vi alle kunne komme til at savne basale hverdagsoplevelser så meget, som vi hver især har oplevet det her under corona-krisen?

På trods af at vi med største selvfølgelighed gik i gang med at anvende alle digitale muligheder på mobil og Ipad, så savner vi "LIVE" oplevelsen.

Det gælder både natur- og ikke mindst kulturoplevelser. Aldrig har vi sat så stor pris på at gå en tur, mærke vinden i håret og skovens dufte.

Med andre ord – vi er gjort af andet end logik og rationalitet. Vi lever med alle vores sanser – i samspil med andre mennesker.

Mennesker har skabt historien på godt og ondt – og her i Vesthimmerland i rigt mål på mange forskellige fronter op igennem historien.

En historie, der er en del af vores DNA, og som vi kan opleve i virkeligheden her i juni måned, hvor forskellige foreninger, kulturaktører, museer og andre ildsjæle giver os alle mulighed for at opleve historiens vingesus under de gældende corona vilkår.

Det er måske ikke så ringe endda, da de største oplevelser ofte findes i eftertænksomhedens rum, i en stille stund, sammen eller hver for sig.

I år er vi sammen hver for sig, men stadig med masser af muligheder for unikke oplevelser, som professionelle og frivillige skaber sammen – med udgangspunkt i vores kulturarv.

Jeg håber, at I alle får en god oplevelse af dette års LIVE version af vores kulturarv.

Asger Andersen

*Formand, Kultur- og Fritid
Vesthimmerlands Kommune*

Vitskøl Kloster.

Kulturarvsmåned 2020 – lidt anderledes end vi plejer

Vores sjette Kulturarvsmåned Vesthimmerland er blevet til i skyggen af en altomfavnende sundhedskrise. Usikkerheden har været stor, om det overhovedet ville være muligt at afholde fælles arrangementer, og med hvor mange deltagere. Det har sat en kraftig dæmper på al planlægning. Alligevel lykkedes det igen at lave et program, der inviterer til fejringen af Vesthimmerlands enestående kulturarv.

Kulturarvsmånedens er en stærk event i Vesthimmerland, der for længst har vist sit værd som en helt unik årlig begivenhed. Den sætter alsidigt fokus på de mange spændende steder og fortællinger, der siden oldtiden har formet livet i den vestlige del af Himmerland.

Grundet sundhedskrisen har vi valgt at satse mere på "selvbetjening" og køre selv-oplevelser, godt underbygget af en

lang række programsatte aktiviteter, herunder særligt rettet mod familier og børn.

Vesthimmerland er smækfyldt med spændende steder, historier og seværdigheder, både store og små, der blot venter på at blive afdækket, samlet op og præsenteret.

Et udpluk fremlægges nu som en pixiguide i dette hæfte, der skal tjene som inspiration til at lege turist i egen kommune.

Jeg håber, at også Kulturarvsmånedens 2020 bliver taget godt imod til gavn og glæde for Vesthimmerlands borgere og gæster.

Broder Berg
Museumsdirektør
Vesthimmerlands Museum

- Onsdag den 3. juni kl. 19.00-21.00:** Byvandring – Thit og Johannes V. Jensens Farsø
- Torsdag den 4. juni kl. 16.00-20.30:** Spis-sammen og rundvisning på Vitskøl Kloster
- Tirsdag den 9. juni kl. 14.00:** Ranums udvikling fra 1930 til 2008
- Tirsdag den 9. juni kl. 19.00-21.00:** Erindringscafé i Hornum
- Onsdag den 10. juni kl. 19.00:** Rundvisning i Østerbølle Kirke
- Torsdag den 11. juni kl. 19.00:** Kirkegårdsvandring i Foulum
- Lørdag den 13. juni kl. 9.00:** Pilgrimsvandring: Testrup - Hvam - Aalestrup - Testrup
- Lørdage og søndage den 13. juni - 14. juni, 20. juni - 21. juni, 27. juni - 28. juni kl. 11.00:** Den fantastiske stenalder – weekendrundvisninger i anlægget
- Lørdag den 13. juni kl. 13.00:** Glasskrinet fra 1776
- Søndag den 14. juni kl. 9.30-16.30:** Skattejagt og De Vilde Blomsters Dag
- Mandag den 15., 22., 29. juni kl. 11.00:** Guidet tur til Køkkenmøddingen
- Mandag den 15. juni kl. 17.00:** Rundvisning i Rævemosen
- Tirsdag den 16. juni kl. 19.00-21.00:** Faders vilje
- Onsdag den 17. juni kl. 15.00:** Åben arkæologisk udgravning på Galgehøj
- Torsdag den 18. juni kl. 19.00:** Byvandring – 150 år med byfornyelse i Aars
- Torsdag den 18. og 25. juni kl. 13.00:** Fortællinger langs fjorden
- Lørdag den 20. juni kl. 19.00:** Solhverv i storstensgraven
- Lørdag den 20. juni kl. 21.00-ca. 23.00:** Fejring af sommertilværelse – en aften med fællessang, fortælling og hyggeligt samvær
- Søndag den 21. juni kl. 14.00-16.00:** Blomsterkager i herregårdshaven
- Onsdag den 24. juni kl. 17.30-18.30:** Rundvisning på Danmarks største vikingeborg
- Onsdag den 24. juni kl. 19.00:** Økologisk markvandring
- Lørdag den 25. juni kl. 17.00:** Oldtiden i landskabet
- Fredag den 26. juni kl. 19.00:** Fredbjerg Ødekirke
- Søndag den 28. juni kl. 10.00-15.00:** Kender du historien om De Himmerlandske Heder?
- Mandag den 29. juni kl. 13.00-15.00:** Smag på historien – om snapse
- Tirsdag den 30. juni kl. 13.00-ca. 14.30:** Følg magtens fodspor frem til Hessel – historisk vandretur

Kulturarvsmåned 2020 – Program

- **Byvandring – i Thit og Johannes V. Jensens Farsø**
Onsdag den 3. juni kl. 19.00-21.00

Med start i det fælles museum for Johannes V. Jensen og Thit Jensen fortæller Inger-Lise Jæger om Farsøs berømte søskendepar. Turen går gennem Farsø by med beretninger om de steder, som havde stor betydning for familien Jensen, Thit og Johannes V.

Vi besøger bl.a. kirken og kirkegården med familien Jensens gravsted, apoteket og barndoms-hjemmet. Turen afsluttes med kaffe på Johannes V. Jensen & Thit Jensen Museet.

Pris: 75 kr. inkl. kaffe og entré.

Mødested og arrangør: Johannes V. og Thit Jensen Museet, Søndergade 48, 9640 Farsø.

- **Spis-sammen og rundvisning på Vitskøl Kloster**
Torsdag den 4. juni kl. 16.00-20.30

Vitskøl Kloster er en fornøjelse for alle aldre. Besøg selve klosteret, hvor guiden vil fortælle de spændende historier, der knytter sig til stedet, haverne og ruinerne.

Vitskøl Klosters historie går mange hundrede år tilbage. Kom og oplev klostrets historiske rum samt kirkeruinen! I får fortællingen helt tilbage fra 1158 og middelalderens blodige magtkamp til den fredelige nutid, hvor TAMU Vitskøl danner ramme om en kompetencegivende uddannelse for unge.

Program:

Kl. 16.00-18.00: Fri adgang til klostrets haver med mulighed for at købe krydderurter, bøger m.m.

Kl. 18.00: Rundvisning i Munkekælderen under klosteret.

Kl. 19.30: Middag med tilhørende øl/sodavand samt kaffe/småkage.

Kl. 20.30: Afslutning.

Pris: 160 kr. pr. person.

Børn under 12 år 80 kr. Børn under 4 år gratis.

Køb billet via dette link: <https://tamu.safeticket.dk/>

Mødested og arrangør: Vitskøl Kloster, Viborgvej 475, 9681 Ranum.

- **Ranums udvikling fra 1930 til 2008**
Tirsdag den 9. juni kl. 14.00

Byens udvikling vist med en video og kommenteret af Inge Bisgaard (f. 1920) og hendes mand Tage. De er begge uddannet på Ranum Statsseminarium omkring 1945.

Der vil blive serveret gratis kaffe i pausen, og vi slutter af med at holde **generalforsamling**.

Pris: Gratis adgang. Alle er velkomne!

Mødested og arrangør: Plejehjemmet Kærbo, Østerled 4, 9681 Ranum.
Lokalhistorisk Forening for Ranum og Omegn.

- **Erindringscafé i Hornum**
Tirsdag den 9. juni kl. 19.00-21.00

Kan du huske din første skoledag på Hornum skole, markedsdagene, optogene, lege med vennerne, mærkelige voksne, togture, fester på kroen og jernbanehotellet og meget andet? Mød op til nogle hyggelige timer, hvor vi udveksler minder fra Hornum og omegn! Der bliver også mulighed for at se gamle billeder fra området.

Pris: 30 kr. inkl. kaffebord.

Mødested og arrangør: Værestedet, Hvalpsundvej 13, 9600 Aars.
Hornum Lokalhistorisk Arkiv.

- **Rundvisning i Østerbølle Kirke**
Onsdag den 10. juni kl. 19.00

Smukt beliggende på toppen af en istidsmoræne-bakke, med udsigt over ådal og eng, finder man Østerbølle Kirke. Kirken er opført i middelalderen med skib og kor af kvadersten. Den har som de fleste kirker i Vesthimmerland gennemgået store forandringer med tiden. Tag med på en fortælleetur gennem kirkens udvikling fra middelalderen til i dag! Guide på turen er museumsdirektør Broder Berg.

Pris: Deltagelse er gratis.

Mødested og arrangør: Kirkevængen 72, 9620 Aalestrup.
Østerbølle Kirke og Vesthimmerlands Museum.

- **Kirkegårdsvandring i Foulum**
Torsdag den 11. juni kl. 19.00

Sognepræst Troels Laursen fortæller om Foulum Kirke, der af forfatteren Martin A. Hansen er beskrevet således: "Ædlere kirke er vel næppe bygget her til lands". Efter kirkefortællingen er der guidet tur på kirkegården, hvor vi ser på gravsteder og gravsten og med fortællinger undervejs.

Det nyudsmykkede kapel vil denne aften blive åbnet. Simon Aaen, hvis far, Erik Aaen, tidligere var præst for pastoratet, har medvirket til fornyelsen. Vi passerer også "Engle-stenen" af nylig afdøde Thorvald Odgaard. Herudover vil der være yderligere en fortælling.

Historikeren Thorkild Nielsen beretter om frihedskæmperen, Christian Ulrik Hansen, der i 1944 stod på kirkediget og gav beskeder til Farsø og Ranum grupperne.

Som afslutning er Lokalhistorisk Forening vært med kaffe og kage i våbenhuset.

OBS: Arrangementets gennemførelse afhænger af hvilke regler, der til den tid er gældende, så følg med bl.a. på Facebook under Lokalhistorisk Forening!

Pris: Deltagelse er gratis, så tag naboer og bekendte med til en utraditionel og hyggelig aften!

Mødested og arrangør: Foulum Kirke, Hestbækvej 133, 9640 Farsø.
Lokalhistorisk Forening for Ullits og Foulum.

- **Pilgrimsvandring: Testrup - Hvam - Aalestrup - Testrup**
Lørdag den 13. juni kl. 9.00

Dagen begynder med en kort gudstjeneste i Testrup Kirke. Rikke Visby Wickberg, Kgs. Thisted, sender os afsted og går med på vandringen. Man kan gå ca. 14 km (til Aaparken, Aalestrup) eller helt tilbage til Testrup (ca. 20 km). I Hvam spiser vi frokost, hører om Hvam og går via Gl. Hvam over den nye Ådalsbro i Aalestrup. I Aalestrup serveres der sandwich. Man kan blive afhentet i bil på hele turen, hvis behovet opstår.

Pris: 100 kr. inkl. forplejning i løbet af dagen.

Mødested og arrangør:

Dagen begynder i Testrup Kirke, Testrupvej 138, 9620 Aalestrup. Kulturhuset, Spejderne, Hvam Beboerforening, Testrup Menighedsråd og Beboerforening.

Tilmelding senest den 7. juni til Lis på tlf. 24 99 98 92 eller Jonna 20 46 47 57.

- **Den fantastiske stenalder – weekendrundvisninger i anlægget**
Lørdage og søndage:
13. juni - 14. juni kl. 11.00
20. juni - 21. juni kl. 11.00
27. juni - 28. juni kl. 11.00

Tag med på en guidet og familievenlig tur rundt i det store, uden-dørs anlæg og hør undervejs de mange spændende og fantastiske fortællinger fra stenalderen.

I Ertebølle kan stenalderen opleves helt tæt på – og med alle sanser.

Pris: Gratis ved betalt entré på 80 kr.

Børn og unge under 18 år har gratis adgang.

Mødested og arrangør: Stenaldercenter Ertebølle, Gl. Møllevvej 8, 9640 Farsø.

- **Glasskrinet fra 1776**
Lørdag den 13. juni kl. 13.00

Museet Herregården Hessel inviterer til afsløring af det nyrenoverede glasskrin fra 1776. Kom og vær med og hør samtidig historien om skrinet og dets tilknytning til Hessel! Der er mulighed for at købe kaffe og kage.

Pris: Deltagelse er gratis.

Mødested og arrangør: Museet Herregården Hessel, Hesselvej 40, Hvalpsund, 9640 Farsø.

- **Skattejagt og De Vilde Blomsters Dag**
Søndag den 14. juni kl. 9.30-16.30

Tag familien med på opdagelse i Ertebølle!

Stenaldercenter Ertebølle inviterer i åbningsweekenden til skattejagt på egen hånd i de smukke omgivelser omkring centret. Følg de blå østersskilte fra p-pladsen ved Ertebølle Hoved ud til Køkkenmøddingen, langs stranden retur og find ved hvert blå skilt et bogstav, der til slut sættes sammen til et ord. "Ordet" kan veksles til en lille gevinst til børnene på stenaldercentret. Undervejs kan I også dyste i blomsterbingo og se, hvem der først "får pladen fuld". Der vil være bingoplader at finde ved det første blå skilt.

Startsted: P-pladsen ved Ertebølle Hoved, Gl. Møllevvej 5, 9640 Farsø.

- **Guidet tur til Køkkenmøddingen**
Mandag den 15., 22., 29. juni kl. 11.00

Gå med guiden til den verdensberømte køkkenmødding, som ændrede forståelsen af stenalderen. Turen går igennem det foranderlige landskab, og undervejs fortælles der om årtusinders klimaforandringer, tsunamier og om dengang, Nordjylland var et ørige. Guiden beretter levende om historierne om en tid, hvor menneskene levede i pagt med naturen, og hvor Danmark var dækket af en uigennemtrængelig urskov.

Husk praktisk fodtøj! For dårligt gående tilbydes der udlån af terrængående kørestole.

Pris: Voksne 40 kr. Børn og unge under 18 år gratis.

Mødested og arrangør: Stenaldercenter Ertebølle, Gl. Møllevvej 8, 9640 Farsø.

- **Rundvisning i Rævemosen**
Mandag den 15. juni kl. 17.00

Museumsinspektør Bjarne Henning Nielsen viser rundt i Rævemosen, fundstedet for Gundestrupkarret. Bliv klogere på jernalderens moseofringer og ikke mindst karrets fascinerende rejse fra syd mod nord.

Pris: Deltagelse er gratis.

Mødested og arrangør: P-pladsen ved Rævemosen, Roldvej, 9600 Aars. Vesthimmerlands Museum.

- **Faders vilje**
Tirsdag den 16. juni kl. 19.00-21.00

Et foredrag i samarbejde med Johannes V. Jensen Museet og Thits Venner om børns rettigheder fra midten af det 19. årh. frem til de første årtier af det 20. årh. Om kvinder der blev gift med en mand, som faderen havde valgt, og om familievilkår.

Pris: 60 kr. inkl. kaffe og kage.

Tilmelding senest den 12. juni til:

Peter Hørup på tlf. 42 61 81 98 eller

Museet Herregården Hessel,

tlf. 98 63 81 25/20 58 22 01.

Mødested og arrangør: Museet Herregården Hessel, Hesselvej 40, Hvalpsund, 9640 Farsø.

- **Hvor fortid og nutid mødes – åben arkæologisk udgravning på Galgehøj**
Onsdag den 17. juni kl. 15.00

De omfattende arkæologiske undersøgelser, der i de seneste år er foretaget på Stenildhøjbakken – også kaldet Galgehøj, har frembragt ny viden om oldtidens Aars.

I øjeblikket er arkæologerne i fuld gang med at undersøge et større bopladsområde, som gemmer på bebyggelser, grave og markssystemer fra bronzealderen og jernalderen.

Her får I nu mulighed for at aflægge udgravningen et besøg og få en rundvisning og et indblik i arkæologernes arbejdsmetoder og processer.

Pris: Deltagelse er gratis.

Mødested og arrangør: Adgang via Ryttervej, 9600 Aars. Vesthimmerlands Museum.

- **Byvandring – 150 år med byfornyelse i Aars**
Torsdag den 18. juni
kl. 19.00

Byvandring til udvalgte bygninger, anlæg og pladser i anledning af den aktuelle byfornyelsesproces i Aars. Museumsdirektør Broder Berg er guide på turen og lægger op til samtaler om byrum, kunst, historie og det gode liv.

Pris: Deltagelse er gratis.

Mødested: Uden for Vesthimmerlands Museum, Søndergade 44, 9600 Aars.

- **Fortællinger langs fjorden**
Torsdag den 18. og 25. juni kl. 13.00

Landskabet fortæller en dramatisk klimahistorie, der kan opleves lige uden for stenaldercentret. Turen begynder ved Ertebølle Hoved, hvor de 55 millioner år gamle vulkanske askelag er synlige i den 20 meter høje kystklint, som fjorden har ædt sig vej ind i siden stenalderen. Derefter fortsætter vi langs fjorden og slutter af ved den verdensberømte Køkkenmødding. Turen er børnevenlig.

Pris: 40 kr.

Mødested og arrangør:
Stenaldercenter Ertebølle,
Gl. Møllevvej 8, 9640 Farsø.

- **Solhverv i storstensgraven**

Lørdag den 20. juni kl. 19.00

Tag denne sommertid med arkæolog Louise Villadsen på tur til en af Vesthimmerlands flotteste storstensgrave, dobbeltjættestuen ved Ettrup! Jættestuen er et gravanlæg bygget af meget store sten – dækket af en jordhøj. De blev bygget i bondestenalderens første tid (3500-3200 f.Kr.) og har været scene for nogle af de første kultiske handlinger, vi kender til.

Pris: Voksne 40 kr.

Medlemmer af museets støtteforeninger: 30 kr.

Børn og unge under 18 år gratis.

Mødested og arrangør: Ved Ettrupvej 83, 9620 Aalestrup, er der mod sydvest en grusvej, her mødes vi.

Vesthimmerlands Museum/Stenaldercenter Ertebølle.

Tilmelding til lv@vmus.dk senest onsdag den 17. juni.

- **Fejring af sommertid – en aften med fællessang, fortælling og hyggeligt samvær**

Lørdag den 20. juni kl. 21.00-ca. 23.00

På årets korteste dag synger vi Johannes V.'s og Thøger Larsens midsommersange og sætter med forskellige oplæg fokus på det kosmiske element i deres lyriske forfatterskaber. Deres fascination af universets klodesang og det uendelige rum knyttet an til den frodige muld og det jordbundne liv. Desuden vil repræsentanter for nordjyske amatørastro- nomer med ord og billeder fortælle om det store himmelrum og sommertid.

Pris: 50 kr. for medlemmer, 70 kr. for andre. Der serveres vin og en bid ost.

Mødested og arrangør: Johannes V. og Thit Jensen Museet, Søndergade 48, 9640 Farsø.

- **Blomsterkager i herregårdshaven**

Søndag den 21. juni kl. 14.00-16.00

Et unikt havearrangement, som foregår i blomster- haven bag stuehuset på Herregården Hessel.

For at gøre det festligt, ser vi gerne, at gæsterne har mindst ét hvidt stykke tøj på. Ved haveborde dækket med blomstrede duge og porcelæn vil vi invitere til kaffe og kager. Men det er ikke hvilke som helst kager – det er kager med blomster! Inden eller pyntet med, og det hele er i blomsternes tegn. I tilfælde af dårligt vejr sidder vi indendørs. Inden serveringen vil Hessels Havelaug fortælle kort om havens blomster.

Pris: 125 kr. – betales ved bestilling.

Mødested og arrangør: Museet Herregården Hessel, Hesselvej 40, Hvalpsund, 9640 Farsø.

Max. antal deltagere: 30 personer.

Tilmelding senest den 15. juni på tlf. 98 63 81 25/20 58 22 01.

- **Rundvisning på Danmarks største vikingeborg**
Onsdag den 24. juni kl. 17.30-18.30

Aggersborg er den første og den største af Harald Blåtands i alt fem danske ringborge. Tag med på en guidet tur, hvor museumsinspektør Maria Clement Hagstrup vil fortælle om en stærk konge, som med stor styrke samlede det danske rige og dele af Norge under sin magt, men også om tiden før borgen samt tiden efter.

Pris: Deltagelse er gratis.

Mødested og arrangør: Aggersborg, Thorupvej 13, 9670 Løgstør.
Vesthimmerlands Museum.

- **Økologisk markvandring**
Onsdag den 24. juni kl. 19.00

Få en skøn naturoplevelse på Louns Halvøen og med udsigt til Limfjorden. Tag med på en guidet tur, hvor Herregården Hessels nabo, en økologisk landmandsfamilie, fortæller om økologiske madvarer, dyrkning af rodfrugter samt meget andet.

Turledere: Den økologiske landmandsfamilie Janni og Peter Sørensen.

OBS: Tag praktisk fod- og overtøj på. Desværre er turen ikke egnet for kørestolsbrugere eller dårligt gående.

Pris: Gratis deltagelse.

Mødested og arrangør: P-pladsen uden for Museet Herregården Hessel.
Museet Herregården Hessel, Hesselvej 40,
Hvalpsund, 9640 Farsø.

- **Oldtiden i landskabet**
Lørdag den 25. juni kl. 17.00

Vesthimmerland er fyldt med både landskabelige og kulturhistoriske perler. Tag denne dag med museumsinspektør Simon Kjær Nielsen på en gåtur gennem Vesterris Plantage til de bevarede ruiner af jernalderlandsbyen nord for Østerbølle! På turen gennem plantagen kommer vi forbi talrige smukt beliggende gravhøje fra sten- og bronzealderen. Gåturen er på ca. 5 km og foregår på stier. For besigtigelse af en del af gravhøjene er det nødvendigt at bevæge sig en smule ud i terrænet, men denne del er ganske frivillig.

OBS: Husk gode sko og evt. en flaske vand!

Pris: Deltagelse er gratis.

Mødested og arrangør: Vi mødes ved indkørslen til savværket over for Vesterrisvej 38, 9620 Aalestrup. Vesthimmerlands Museum.

- **Fredbjerg Ødekirke**
Fredag den 26. juni kl. 19.00

I mange år har sagn og andre mere eller mindre troværdige oplysninger berettet om en kirke ved Fredbjerg. Der har også været usikkerhed om dens beliggenhed. Thit Jensen mente f.eks. at have set dens beliggenhed i et syn.

Efter arkæologiske udgravninger i 1998 ved man nu, at der har været en kirke, og hvor den lå.

I sit foredrag ved kirken beretter arkæolog Jens Nielsen om den usædvanlige trækirke samt det usædvanlige i, at den ikke blev afløst af en stenkirke. Enkelte træk fra kirkegården med godt 800 grave belyses også tillige med den bemærkelsesværdige tiende-lade.

Men hvorfor ligger kirken ikke ved landsbyen? Har det en sammenhæng med, at Fredbjerg også i oldtiden spillede en særlig rolle i kulten?

Endelig ses kirken i et større perspektiv.

Pris: Deltagelse er gratis.

Mødested og arrangør: Indkørsel til ødekirken fra Fredbjerg ad Fragtrupvej mod Uhrehøj Plantage, hvor der vil være skiltning. Vesthimmerlands Museum i samarbejde med Fredbjerg og Omegns Borgerforening.

- **Kender du historien om De Himmerlandske Heder?**

Søndag den 28. juni kl. 10.00-15.00

En dag med mulighed for at gå på opdagelse i hedens natur- og kulturhistorie.

Tag en tur ad den afmærkede rute og mød på forskellige poster undervejs vores guider, som fortæller om hedens oprindelse og anvendelse helt fra oldtiden til i dag. Hold også godt øje med hedens planter og dyr og se, om du kan få fuld plade i det til dagen udviklede hedebingo!

Husk praktisk fodtøj! Turen er ca. 4 km og desværre ikke kørestolesejnet.

Pris: Deltagelse er gratis.

Mødested og arrangør: P-pladsen ved Aggersundvej med skilt til Skarpsallingkarrets fundsted. Vesthimmerlands Museum og Museumsforening.

- **Smag på historien – om snaps**

Mandag den 29. juni kl. 13.00-15.00

Kom og få en snapsesnak og smag nogle af Hessel's mange spændende kryddersnaps. Hør bl.a. historien om de planter, der har tilknytning til Hessel, stuedrift og Lounshalvøen. Oplev også planterne i urtehaven!

Pris: 50 kr. Børn under 13 år gratis. Billetter købes i caféen.

Mødested og arrangør: Museet Herregården Hessel, Hesselvej 40, Hvalpsund, 9640 Farsø.

- **Følg magtens fodspor frem til Hessel – historisk vandretur**

Tirsdag den 30. juni kl. 13.00-ca. 14.30

En guidet vandretur på ca. 3 km over Hessel's jorde ned til vandet, hvor der bliver fortalt om både stenalder, bronzealder, jernalder, vikingetid og middelalder, og om hvordan de tider har påvirket landet – og dermed Hessel. Hvornår blev Hessel bygget, hvorfor, og hvordan gik det under skiftende konger op til vor tid? Hør bl.a. om guldfundet og kilden, der gav vand til herregården. Turleder: Museumsleder Bodil Jakobsen.

OBS: Desværre er turen ikke egnet for kørestolsbrugere eller dårligt gående.

Pris: 50 kr. Børn under 13 år gratis. Billetter købes i caféen.

Mødested og arrangør:

Museet Herregården Hessel, Hesselvej 40, Hvalpsund, 9640 Farsø.

Særlige *oplevelser* på egen hånd

Tag på opdagelse i Vesthimmerlands enestående natur- og kulturlandskab og få både motion og anderledes oplevelser!

På de følgende sider sætter vi fokus på 20 udvalgte steder, som på hver deres måde udgør en vigtig del af Vesthimmerlands kulturarv gennem tusindvis af år.

Rigtig god fornøjelse!

1

MYRHØJ

Ved Myrhøj kan man se et af de mest særegne monumenter fra Danmarks bronzealder (1800-500 f.Kr.). Fra en gravhøj udløber en 156 meter lang række af stående sten. Kombinationen af gravhøj og stenrække er sjældnen i Danmark, og arkæologerne kender ikke betydningen. Men da solen og himmellegemerne spillede en central rolle i bronzealderens religion, kan stenrækkens placering i forhold til gravhøjen måske være knyttet til solens eller månens stilling på en bestemt dag. Midt i stenrækken foretog man i ældre romersk jernalder (0-160 e.Kr.) en begravelse i enstensat kiste. Placeringen netop her var ikke tilfældig, for i oldtiden begravede man ofte sine døde i – eller ved – forfædrenes gravhøje og kultiske anlæg. Ved arkæologiske udgravninger fremkom tilmed en lille bebyggelse på tre huse fra den yngste del af stenalderen (ca. 2400-1800 f.Kr.). Gulvlagene i husene indeholdt mange fund, hvoraf flere vidnede om kontakt til andre europæiske stenalderkulturer. Et af Nordjyllands vigtigste fund fra perioden.

Stedet er på Slots- og Kulturstyrelsens liste over de 100 mest betydningsfulde fortidsminder i Danmark.

Informationsskilte findes på stedet.

Adresse: Ertebøllevej 3, 9640 Farsø.

LOUNS KIRKE OG VIKINGEHAV

På den naturskønne halvø Louns ligger den seværdige Louns Kirke med smuk udsigt over Louns Sø. Kirken er opført i munkesten og kampesten. Dens oprindelse går tilbage til middelalderen, måske omkring 1300. Nye undersøgelser har vist, at Louns Sø i vikingetiden har fungeret som naturhavn, der tilbød god beskyttelse mod de fremherskende vestlige vinde. På strandbredden ved søen foregik et livligt handelsliv med varer fra nær og fjern.

Louns Sø og dens omgivelser er en naturperle, som vidner om landskabets foranderlighed i almindelighed og søens foranderlighed i særdeleshed. Inden strandvoldsdannelser skilte søen og Limfjorden fra hinanden, var Louns Sø en lille bugt i Louns Bredning. Dateringen på strandvoldene er ukendt, men noget kunne tyde på, at det endnu i vikingetiden var muligt at bevæge sig med skib fra Limfjorden og ind i den nutidige sø.

Man har i mange år kendt til områdets betydning i vikingetiden. I 1870 blev der fundet en skat bestående af 108 sølvmønter, som var blevet nedlagt i tiden efter 1035. Fem mønter stammede fra Viborg, mens 65 var præget under kongerne Knud den Store og Hardeknud i Ørbæk ved Løgstør. De resterende mønter fra skattefundet stammede hovedsageligt fra England og Tyskland.

Vesthimmerlands Museum har foretaget en række udgravninger på arealerne ovenfor søen. Der er fundet rester efter handel, håndværk og beboelse fra yngre vikingetid (900-1050) og tidlig middelalder (1050-1150).

Louns Sø blev genskabt i 1995 efter at have været tørlagt i mere end et århundrede. Søen er i dag et yndet mål for både træk- og standfugle og dermed også et godt sted at observere fugle.

Adresse: Lounsvej 12, 9640 Farsø.

VESTERBØLLE – HISTORISK LANDSBYMILJØ

I Vesterbølle findes et af de bedst bevarede historiske landsbymiljøer i Vesthimmerland. Når man kommer sydfra, ligger landsbyen smukt tilpasset landskabet mellem ådalen og det kuperede landskab mod nord. Landsbyen hørte oprindeligt under Lerkelfeld Gods. En tur gennem landsbyen fører forbi missionshuset og kirken, der vidner om byens tidligere opdeling i to, Vesterbyen og Østerbyen, hvor grundtvigianere og indre mission hver havde egen købmand, skole og forsamlingssted. Kirken dannede skellet. Kirken omtales grundet sin størrelse og indretning som "Vesthimmerlands Domkirke". Ganske særligt for Vesterbølle er, at gårdene – også efter landboreformerne i slutningen af 1700-tallet – forblev samlet i byen.

Gårdene var mod landsbygaden lukket med et stengærde eller en lade med portåbning i midten, som stadig kan ses i bygningen Tolshøj nr. 4, den eneste bevarede i Vesthimmerland. Landsbygaden kunne således bruges til at drive bl.a. kvæg fra gårdene ud til græsning på Holmen, en forhøjning i Lerkenfeld Ådal vest for byen. På Sydholmen, der bedst kan besøges fra Ullitssiden, er der bevaret gamle studefolde.

Adresse: Vesterbølle Kirke, Tolshøj 10, 9681 Gedsted.

4 DOBBELTJÆTTESTUEN VED ETRUP

Jættestuer er gravanlæg bygget af enorme sten, dækket af en jordhøj. De blev bygget i begyndelsen af bondestenalderen (3500-3200 f.Kr.). En jættestue består normalt af ét kammer, hvorfra der går en lang gang til højens yderside, men på Sjælland og i Himmerland kendes en særlig variant med to jættestuekamre under samme høj. Ettrup-jættestuen, som blev udgravet i 1932, er et fint eksempel på en himmerlandsk dobbeltjættestue. Højden i gange og kamre er ca. 1,25 m, så hvis man er villig til at kravle, kan man ved selvsyn udforske anlægget. Inde i mørket kan man beundre bygmestrenes store tekniske kunnen og undersøge den nøje gennemtænkte konstruktion, hvor eksempelvis mellemrummene mellem de store bæresten er udfyldt med flade sandsten – lagt lag på lag. Jættestuen ved Ettrup finder du ved at køre ad en øde grusvej over Ettrup Bro. Der er opsat en informationstavle ved indgangen. Tag lommelykten med og kig ind i jættestuens to kamre – hvis du tør...

Adresse: Ved Ettrupvej 83, 9620 Aalestrup, er der mod sydvest en grusvej, herfra er der en kort gåtur til jættestuen.

5 JERNALDERHUSENE PÅ ØSTERBØLLE HEDE

Indenfor det fredede område på heden ligger der tolv hustomter med sammensunkne tørvevægge omkring en åben plads. Jernalderlandsbyen er fra tiden omkring år 0 og ser ud til at have haft en kort levetid på mindre end 100 år. Landsbyen fortsætter udenfor det fredede område, men her er den desværre ødelagt af århundreders pløjning, og man ved derfor ikke, hvor stor den har været. Der er grund til at tro, at de fredede huse repræsenterer ca. 1/3 af den oprindelige landsby. Til tre af de ni bevarede hovedbygninger hørte et lille udhus, der har fungeret som værksted eller til opbevaring. Tre nedpløjede hovedbygninger blev udgravet i 1930'erne. Her fandt arkæologerne bl.a. ildsteder, kværnsten, mortersten, efterladte lerkar med madvarer i form af korn og frø, en ten af træ, samt en kniv og et par økser af jern. En stor del af det bevarede korn var spiret byg til ølbrygning. Nogle af lerkarrene var nedsat under ildstederne og gulvet som ofre til (hus)guderne.

Stedet er på Slots- og Kulturstyrelsens liste over de 100 mest betydningsfulde fortidsminder i Danmark.

Informationsskilte findes på stedet.

Adresse: Østerbølle Hede, landsbyen ligger efter adressen Oldtidsvej 62, 9620 Aalestrup. Fra byen Østerbølle drejer man ud på Oldtidsvej og kører ud til enden af markvejen.

6 LERKENFELD GODS OG LERKENFELD ÅDAL

Herregården Lerkenfeld kendes fra 1400-tallet og er en af Vesthimmerlands i alt kun syv fredede bygninger. Den nuværende hovedbygning, der formentlig er opført midt i 1500-tallet, ligger på et stort voldsted, omgivet af delvist bevarede voldgrave. Den består af en lang, smal hovedfløj med to udbygninger mod syd og trappetårn samt to lavere sidefløje mod nord. Vestfløjen rummer rester af et tidligere fritliggende kapel, østfløjen rummer festsalen og indeholder dele af en gammel ringmur. Gården har siden 1792 været i slægten Kjeldsens eje. Der er ikke offentlig adgang, men man kan se anlægget fra Svingelbjergvej og efterfølgende gå en smuk tur i den fredede Lerkenfeld Ådal. I februar 2020 blev Lerkenfeld Å-stien og den nye bro, som forbinder Gl. Ullits og Vesterbølle, indviet.

Adresse: Svingelbjergvej 102, 9640 Farsø og p-plads til Lerkenfeld Ådal ved bl.a. Storholmen, som er beliggende sydvest for Lerkenfeld Gods.

7 UHREHØJ PLANTAGE OG ØDEKIRKEN VED FREDBJERG

Uhrehøj Plantage byder både på enestående naturoplevelser og smukke fortidsminder i form af tyve fredede gravhøje. Det kuperede landskab er dannet i slutningen af den sidste istid og består af vekslende lag af moræneler og sand, der er skubbet sammen af isen. Efter istiden blev det meste af Danmark dækket af tæt skov. Senere blev skoven ryddet af de første bønder for at give plads til græsning og agerbrug, og på de sandede jorde blev heden senere dominerende.

Plantagen blev løbende beplantet i perioden 1919-1941, fordi sandflugt hærgede de åbne og træløse landskaber og ødelagde i forvejen magre jorder i både Strandby og Farsø sogn.

I forbindelse med projekt "Ødekirker i Himmerland" i 1997 blev den nedlagte kirke ved Fredbjerg omtrent øst for Uhrehøj Plantage endelig fundet. Den havde været omtalt i middelalderlige kilder, men var aldrig lokaliseret. Der var spor efter en stavbygget kirke, ca. 14 x 6 m, måske med indsnævret kor og indgange til bygningen både i nord- og sydsiden. Mændene brugte døren i sydsiden, mens kvinderne brugte den i nordsiden. Kirken er omgivet af 800 øst-vest orienterede grave, hvor skeletterne er dårligt bevarede. Nord for kirkegården er der spor efter yderligere en bygning, ca. 11 x 4,5 m, måske tiendeladen. Kirken omtales i et pavebrev fra 1216, men der er ikke fundet spor efter en senere stenkirke, som ellers ofte ses efterfølge de tidlige stavkirker, så formentlig blev kirken allerede nedlagt i midten af 1200-tallet.

Følg de afmærkede ruter rundt i området, som også fører forbi nogle af de mest markante gravhøje, nemlig Uhrehøje, Tvillingehøje og Langhøj.

Adresse: Indkørsel til ødekirken fra Fredbjerg ad Fragtrupvej mod Uhrehøj Plantage. Uhrehøje, Farsøvej 95, 9640 Farsø.

8

OLDTIDSLANDSKABET HVERRESTRUP BAKKER

Det fredede område udgør en del af en langstrakt bakke, en såkaldt randmoræne. På de højeste steder af bakkekammen findes ca. fyre gravhøje på en 3-4 km lang strækning. De fleste er små og fra stenalderen, men der er også store iøjnefaldende høje, som sandsynligvis er fra bronzealderen. I områdets vestlige del ses gamle vejspor. Syd for bakken, i en lille mose, er der fundet bæltesmykker, spiral-armringe, halsring, arm-bånd og smykkenåle fra bronzealderen – formodentlig offergaver til guderne. Ca. 30 ha af bakkekammen blev fredet i 1934 for at sikre det smukke lyngklædte landskab og dets forhistoriske værdier mod bebyggelse, skovrejsning mv., men også for at sikre en offentlig adgang til det enestående kultur- og naturlandskab.

Adresse: Hverrestrup Bakker ligger cirka 5 km nordøst for Aalestrup, ved hovedvej 13 mod Aalborg.

9

ERTEBØLLE

For 6000 til 7000 år siden boede stenalderens sidste jægere ved Ertebølles kyst. Her ernærede de sig ved jagt og fiskeri og ved at samle frugter, planter og muslinger. Udover indsamling af skaldyr var fiskeri en vigtig beskæftigelse. Både tæt ved kysten med lyster, ruser og vha. lange flettede fiskegærder og på åbent vand med line og krog. Selv større dyr som sæler og små hvaler blev jagtet, og her var de karakteristiske stammebåde uundværlige. Ved kysten efterlod Ertebøllefolket sig en 140 meter lang, 20 meter bred og op til to meter tyk affaldsdyngede domineret af muslingeskaller, især østers, blandet med ødelagte redskaber og våben, måltidsrester og enkelte menneskeskeletter. Denne såkaldte køkkenmødding blev udgravet i 1893-97 og igen i perioden 1979-84, og lokaliteten kom til at navngive jægerstenalderens Ertebøllekultur, som på nærmeste hold kan udforskes på Stenaldercenter Ertebølle.

Adresse: Gl. Møllevej 8, Ertebølle, 9640 Farsø.

10

TESTRUP KIRKE, HOSPITAL OG SKT. SØRENS HELLIGKILDE

Thestrupgaard hørte under bispedømmet i Viborg. I 1432 besluttede bispem at udskifte den gamle kirke fra 1100-tallet med en ny og større kirke. Kirken blev indviet i 1439 samtidig med en tilstødende hospitalsbygning. Kirken og hospitalet lå ved en af nordens pilgrimsruter, der førte de nordiske pilgrimme til de store valfartssteder i Jerusalem, Rom eller Santiago De Compostella i Nordspanien. Der har ikke været et egentlig kloster på stedet, men der var munke, formentlig fra Viborg, til stede og de tog sig af de syge på hospitalet. Alligevel blev stedet kendt under navnet Testrup Kloster. Ruinerne af den gamle hospitalsbygning kan ses ved kirken og bagved de nuværende avlsbygninger. Gården er i privateje.

Der er skiltning på stedet, som også viser ud til Skt. Søren's helligkilde, der – som de mange andre helligkilder i landet – hører til nogle af vores særlige kulturminde. Om Skt. Søren's helligkilde blev det berettet, at den havde livgivende og helbredende egenskaber mod mange forskellige slags sygdomme. Desuden har den

været en ikke uvæsentlig indtægtskilde for Testrup Kirke og hospital. I dag giver kilden ikke de store vandmængder, men derfor er vandet formentlig ikke mindre helbredende... Det kan undersøges på egen hånd på en smuk 2,5 km rute, som starter fra p-pladsen ved Testrup Kirke og går over kirkegården til ruinen i Thestrupgaards have. Over markerne går turen gennem et morænelandskab med mange småsøer og til Skt. Søren's helligkilde.

Adresse: Testrupvej 138, Testrup, 9620 Aalestrup.

11 JERNALDERFÆSTNINGEN I BORREMOSSEN

Den befæstede landsby i Borremosen blev anlagt omkring 300-250 f.Kr. på en lille lav holm ude i den ufremkommelige moses allersydligste hjørne. Her gravede beboerne en 450 meter lang, fire meter bred og halvanden meter dyb vandførende voldgrav med skrå sider og flad bund. I bunden satte man tusindvis af korte, tilspidsede og tætstående egepinde som hindring. På holmsiden blev bygget en vold. Fra det faste land mod syd anlagde man en stenbelagt vej langt ind på holmens område, og inden for voldene opførtes en landsby formentlig bestående af op til 14-15 samtidige gårde. Ikke langt herfra, lige uden for Aars, er undersøgt en samtidig befæstet gård og fundet yderligere en befæstet landsby, Fuglsang. Omkring 120 f.Kr. blev bopladsen forladt, resterne systematisk ødelagt og voldgraven udjævnet. 50-60 år senere ses en voldsom opblomstring i bebyggelsen i det vestlige Himmerland, især omkring Aars – ufredsårene var tilsyneladende ovre.

Der er informationsskilte på stedet.

Se også udstillingen på Vesthimmerlands Museum og oplev den digitale dramafortælling "Sveberne kommer", der kan hentes til smartphones via museets hjemmeside www.vesthimmerlandsmuseum.dk!

Adresse: Ligger over for Aggersundvej 21, 9600 Aars.

12 RÆVEMOSEN

Fundstedet for det verdenskendte jernalderkar, Gundestrupkarret, som er fremstillet af godt ni kilo rent sølv og har en imponerende omkreds på over to meter. Karret er lavet af særdeles dygtige kunsthåndværkere og består af 13 plader, der viser mytiske ansigts-, dyre- og menneskemotiver fra den keltiske og thrakiske religiøse forestillingsverden. Bundpladen er helt særlig og viser afslutningen på en tyre-kamp med en smukt udformet, døende tyr. Tyren blev betragtet som helligt dyr i den keltiske kultur. Karret er ganske enestående, og forskere fra hele Europa har diskuteret dets tolkning, oprindelsessted samt anvendelse. Stilen og den særligt raffinerede sølvsmedeteknik kendes kun hos thrakerne, der levede i det nuværende Bulgarien og Rumænien i århundrederne f. Kr., mens mange af de afbildede genstande peger på kelterne. Den fremherskende teori er dog, at det er fremstillet omkring år 100 f.Kr. i grænseområdet ved det nuværende Bulgarien og Rumænien, hvor keltere og thrakere levede side om side. Måske fremstillet som en alliancekedel? Karret blev fundet i 1891 ved tørvegravning i Rævemosen, og en mindesten i mosen markerer i dag fundstedet.

Stedet er på Slots- og Kulturstyrelsens liste over de 100 mest betydningsfulde fortidsminder i Danmark.

Oplev også udstillingen om Vesthimmerlands jernalder på Vesthimmerlands Museum.

Adresse: P-pladsen ved Roldvej, 9600 Aars.

13 VINDBLÆS MØLLE

Vindblæs Mølle ligger udenfor Vindblæs by og ca. 8 km sydøst for Løgstør på et af Himmerlands højeste punkter med en enestående udsigt. Møllen er af hollændertype og var i brug fra 1873 til 1961. Det er den eneste bevarede vindmølle af denne type i Vesthimmerland.

Med vindens kraft og møllefolkernes indsats har Vindblæs Mølle malet korn i næsten et helt århundrede, og de mange nedslidte trappetrin vidner om årtiers hårdt arbejde.

Da møllen blev taget ud af drift i 1961, forfaldt den, og til sidst stod kun en ruin beklædt med stålplader. I midten af 1970'erne kontaktede en kreds af lokale borgere derfor ejeren, som forærede møllen til Vindblæsbym. Foreningen "Møllens Venner" restaurerede møllen og førte den udvendige del tilbage til møllens oprindelige udseende fra 1873. Møllens indre del med kværne, aksler og tandhjul fremstår intakt fra brugsperioden. I 1980 blev Møllen overdraget til "Møllens Venner", som fortsat ejer, passer og plejer denne vesthimmerlandske seværdighed, der er åben for offentligheden.

Adresse: Sallingvej 76, 9670 Løgstør.

14

DE HIMMERLANDSKE HEDER OG SKARPSALLINGKARRET

De Himmerlandske Heder udgør egentlig "resterne" af et stort hedeområde, der indtil 1800-tallet strakte sig fra Limfjorden til Rold Skov. I anden halvdel af 1800-tallet begyndte den systematiske opdyrkning af heden, og store dele af Vesthimmerland blev efterhånden taget under plov. Hvor oldtidsminder før har ligget uberørt hen i årtusinder, førte hedeopdyrkning og anlæggelsen af såvel jernbanen som landeveje til deres systematiske ødelæggelse. Ved nedbrydning af et stenkammer i en gravhøj syd for Skarpsalling i 1891 fandt man således et af de fineste eksempler på keramisk formgivning og dekoration, som vi kender fra bondestenalderen i Danmark (ca. 4000-1700 f.Kr.): Skarpsallingkarret. Lerkarret blev skabt omkring 3200 f.Kr. og sat i gravhøjen som en del af et begravelsesritual.

Der er sat en mindesten ved fundstedet for karret.

Skarpsallingkarret ses som motiv på 50-kronesedlerne.

Adresse: P-pladsen ved Aggersundvej.

Der er skiltning til fundstedet for Skarpsallingkarret.

15

SKARP SALLING KIRKE

Ikke uden grund omtales kirken i Skarp Salling som domkirkeagtig. I hvert fald er den ganske monumental med sin smukke, basilikaformede bygning. Kirken er en usædvanlig stor romansk kvaderstenskirke bestående af apsis, kor og treskibet langhus. Blandt bygningsstenene findes adskillige skulpterede menneskehoveder, løver, drager og geome-

triske ornament, deriblandt en sten med perlestav, der er velkendt fra domkirkerne i Viborg og Ribe. Bygningen er oprindelig fra ca. 1150, men står efter en restaurering ved den kendte arkitekt H.B. Storck i 1884 og 1890-91 stort set som hans værk, eftersom alt undtagen arkadepillerne blev fuldstændigt ombygget. H.B. Storck var også manden bag færdiggørelsen af en omfattende renovering af Viborg Domkirke i 1870'erne, så inspirationen fra dette projekt spillede måske også ind i Skarp Salling og forklarer det domkirkeagtige udtryk.

Fra kirken er der en skøn udsigt over Nørrekær Enge, en forhenværende fjordbugt, der bliver drænet af en pumpestation fra 1947.

Adresse: Buen 18, Salling, 9670 Løgstør.

16 LØGSTØR OG FREDERIK DEN VII'S KANAL

Løgstørs oprindelse og udvikling er tæt forbundet med færgefarten over Limfjorden fra Aggersborg til landsbyen Løgsteds strandbredder. Her opstod et fiskerleje, der i 1516 fik rettigheder til saltning af sild. Dermed blev grundstenen lagt til udviklingen af en handelsplads med opkrævning af told på varerne. Byen udviklede sig til det største bysamfund i Vesthimmerland, hvor der boede fiskere, håndværkere og handlende. De snævre gader og gyder med de små, lave huse tæt på havnen aflægger vidnesbyrd om denne tid. Med 1800-tallets industrialisering og vækst kom nogle af Vesthimmerlands første fabrikker (klædefabrikken), første offentlige forvaltningsbygninger (ting- og arresthus) og største anlægsarbejde (Frederik den VII's Kanal) til byen. I 1893 blev Løgstør endestation for jernbanen fra Hobro og år 1900 købstad. En tur gennem byen fortæller om denne lange og bevægende historie. Turen kan med fordel rundes af på Limfjordsmuseet, der fortæller om byens og Limfjordsområdet's maritime historie.

Adresse: Kanalvejen 40, 9670 Løgstør.

17

AGGERSBORG

Den største og den første af de i alt fem kendte, danske ringborge fra vikingetiden. Anlagt omkring 980 under Harald Blåtand som et led i samlingen af Danmark. Borgen har en diameter på ikke mindre end 240 meter. Inden for voldene var der opført 48 ens langhuse, der rummede værksteder og boliger. Anlægget har en udsøgt strategisk placering ved Limfjordens smalleste sted og tillod en kontrol af skibstrafikken mellem det østlige og det vestlige Limfjordsland samt den nord- og sydgående landtrafik, der passerede forbi borgen. Borgvolden, der ses i dag, er genskabt i 1994. Ned mod fjorden ligger den gamle herregård Aggersborggaard, som har rødder tilbage til den kongsgård, der i middelalderen efterfulgte borgen. Herfra flygtede Knud den Hellige i 1086 til Skt. Albani Kirke i Odense, hvor han siden blev dræbt.

Skilte og en lille udstillingsbygning på stedet fortæller uddybende om dette ene-stående anlæg og ligeledes kan app'en "Aggersborg" hentes til både Android og iPhones. I juli måned har Vesthimmerlands Museum guider på stedet dagligt fra kl. 10.00 -16.00.

Adresse: Thorupvej 13, Aggersborg, 9670 Løgstør.

18

VITSKØL KLOSTER

Vitskøl Kloster blev oprettet i 1158 af munke fra Cistercienserordenen fra Esrom Kloster. Cistercienserordenen opstod i Frankrig omkring år 1100 som en bevægelse, der skulle føre benediktinerordenen tilbage til et liv efter Benedikts regel i simpelhed, isolation og arbejde. Af samme årsag lå klostrene ofte øde og langt fra byerne, hvor der var mulighed for at hengive sig til den kontemplation, der var brødrenes kald. Ordenens munke var driftige og innovative foregangsmænd, der drev landbrug, fiskeri og møllebrug, hvilket gjorde dem selvforsynende. Foruden de egentlige munke havde klostrene en del lægbrødre, der tog sig af det grovere arbejde. Cistercienserne levede efter strenge regler, hvor døgnets timer var fordelt mellem bøn og arbejde. Livet i kyskhed, lydighed og mådehold betød dog samtidig en ganske tryk tilværelse inden for klostrets mure. På latin kaldte munkene fra Vitskøl deres kloster Vitae Schola: Livets Skole. Efter Reformationen i 1536 blev klostret omdannet til herregård, der fra 1573 fik navnet Bjørnsholm.

Klostret udgør en af Vesthimmerlands i alt syv fredede bygninger.

Ruinen af klosterkirken samt urtehaven på stedet er åben for offentligheden.

Adresse: Viborgvej 475, 9681 Ranum.

19

RUNDT OM VILSTED SØ

Vilsted Sø var indtil 1870'erne, hvor afvandingen blev indledt, Himmerlands største sø og tjente som mølledam for Vitskøl Kloster. Først i 1950'erne lykkedes det at dræne søen effektivt nok til egentlig landbrugsdrift, men pga. vanskelig vandafledning og sætning af søbunden måtte landbruget gradvis opgives. I 1998 blev det derfor besluttet at genskabe søen, og i 2006 kunne søen indvies til glæde for fugle, publikum og ikke mindst vandmiljøet i Limfjorden. Der findes nu et fint stianlæg hele vejen rundt

om søen og ligeledes er en træbro anlagt, som forbinder Ranum, Vilsted og Overlade. Området ved Vilsted har rødder langt tilbage i historien. På nordsiden af Bjørnsholm Å lige ved Vitskøl Kloster er der udgravet en stor gård fra vikingetiden, og i Vitskøls bagland inde ved Søndersø-delen af Vilsted Sø er der fundet to særdeles fornemme sværd fra 800-tallet. Disse fund samt rige ryttergrave i både Farsø og Næsby vidner om, at aristokratiske eller adelige slægter kontrollerede handelsrigdommen i området samt adgangen til den. Nye undersøgelser i 2009 af Næsbygravpladsen giver et billede af en meget rig og fornem slægt. Denne slægt kan meget vel have haft magten i den nordlige del af Vesthimmerland og dermed også være den oprindelige, men unavngivne ejer af området ved Vitskøl og Vilsted. Syd for byen lå ved søens bred i middelalderen en borg, som så vidt vides i 1407 blev overtaget af Margrethe den I. og nedrevet. Der er spor af borgbanke, gravsænkning og volde i terrænet, men det er usikkert, om alle synlige spor stammer fra borgen eller eventuelt fra senere bebyggelse. Arealet er fredet og henligger græsklædt.

Adresse: Der er god mulighed for at parkere i nærheden af Vilsted Sø, da der er etableret seks parkeringspladser rundt om søen og blandt andet i selve Vilsted og ved Ranum Søhus, Søndergade 54, 9681 Ranum.

20

AARS 150 ÅR – EN BY MED LANGE TRADITIONER

I år er det 150 år siden, at den lille, ubetydelige landsby Aars påbegyndte udviklingen til den største stations- og industriby i den vestlige del af Himmerland og nuværende hovedby i Vesthimmerlands Kommune. Overalt i byen ses spor efter denne udvikling. Spor i bygninger og anlæg, vejforløb og fortællinger, der kan gås på opdagelse i. Begynd turen ved Vesthimmerlands Museum, gå op til området med det gamle vandtårn på Møllevej, hvor der omkring 1900 har stået en stor hollændermølle, og hvor landbrugsskolen tidligere lå. Gå ned til lystanlægget, byens gamle mødested fra 1898, og se på mindsten, buste og kunst. Følg Himmerlandsgade, som er efterfølgeren til den forhenværende støvede landevej gennem landsbyen, op til kirken, hvor der både kan ses en runesten fra vikingetiden og en mindsten for Aarsgruppen, som var en af de første modstandsgrupper i landet, der blev henrettet under den tyske besættelse. Fra kirken går turen videre forbi det gamle hotel op til rutebilstationen og handelsområdet, som tidligere rummede byens store station med jernbanespor og driftsbygninger. Himmerlandsstien følger sporforløbet mod nord og syd. Vejen tilbage til Vesthimmerlands Museum fører forbi Kimbrertorvet med Per Kirkebys berømte mur.

På museet kan ses en mindre udstilling med oplysninger om Per Kirkebys mange kunstværker i byen. Adgang til denne del af museet er gratis.

Adresse: Søndergade 44, 9600 Aars.

Fælles *oplevelser* for hele familien

SKATTEJAGT

STENALDER "STRABADSER" FOR HELE FAMILIEN

Tag familien med på skattejagt i det smukke landskab omkring Ertebølle. Motion, hjerne-gymnastik og verdensberømt kulturarv går hånd i hånd **søndag den 14. juni fra kl. 9.30-16.30**. Følg de blå østersskilte på den ca. 3,5 km lange, smukke rute fra p-pladsen ved Ertebølle Hoved, ud til Køkkenmøddingen og langs kysten retur. Ved hvert skilt er der et bogstav. Skriv bogstaverne ned og find ud af, hvilket ord de tilsammen danner! Når opgaven er løst, kan I kigge forbi Stenaldercenter Ertebølle og "veksle" ordet til en lille gevinst til børnene. Undervejs kan I også dyste i blomsterbingo og se, hvem der først "får pladen fuld". Der vil være bingoplader at finde ved det første blå skilt.

TAG PÅ OPDAGELSE PÅ DE HIMMERLANDSKE HEDER!

Få steder kan naturen og historiens tætte samspil opleves på samme måde som på De Himmerlandske Heder. **Søndag den 28. juni** er der mulighed for en skøn fælles oplevelse for hele familien, når Vesthimmerlands Museumsforening inviterer til en gåtur, hvor I på poster undervejs kan blive klogere på landskabet og historien. Turen er for alle aldre og kan gås individuelt i tidsrummet **kl. 10.00-15.00**.

Udgangspunktet er p-pladsen på Aggersundvej, der skiltes mod fundstedet for Skarpsallingkarret.

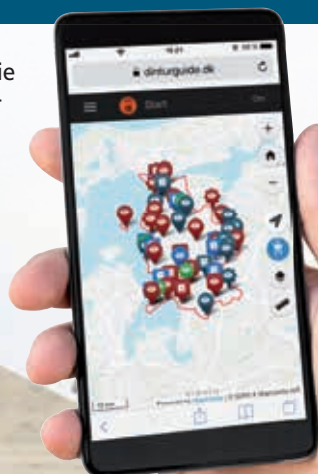
Ud i det blå? www.dinturguide.dk

Gå på digital oplevelse i Vesthimmerlands spændende historie fra oldtid til nutid og brug kortet som inspiration til en tur rundt i kommunen!

De 72 forskellige punkter fortæller om personer, steder, genstande, begivenheder og særlige naturoplevelser.

Guiden kan tilgås både via web og smartphones og giver brugerne mulighed for at sammensætte deres helt egen tur rundt i Vesthimmerland.

Rigtig god fornøjelse!

TIP EN
6'ER!

Konkurrence

KEND dit VESTHIMMERLAND!

TAG ET KIG på de seks forskellige fotos og se, om du kan genkende stederne.

Send dine bud til mail@vmus.dk senest den 1. juli og vær med i konkurrencen om en flot gavekurv fra museumsbutikken!

Der vil blive trukket lod blandt alle de rigtige svar, og vinderen bliver direkte kontakttet i starten af juli.

Vores Vesthimmerland – vil du dele?

KULTURARVSMÅNED2020

HVOR ER dit YNDLINGSSTED I VESTHIMMERLAND?

TAG ET BILLEDE af det og evt. af dig selv og skriv gerne et par linjer om, hvad stedet betyder for dig.

Del det med os på Vesthimmerlands Museum enten ved at sende det til mail@vmus.dk eller på Instagram under hashtag **#kulturarvsmåned2020!**

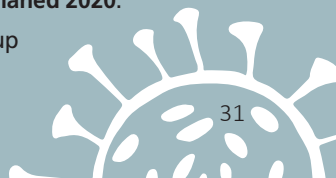
Kære dagbog...

Kulturarvsmåned 2020 er i år helt anderledes end de fem foregående år. COVID-19 krisen sætter sine tydelige spor, og vi har skullet vænne os til at være sammen – på afstand. Krisen kommer til at gå over i historien, og vi vil derfor gerne høre, hvordan den påvirker – og har påvirket – jeres dagligdag? **Derfor en opfordring til, at alle, der måtte have lyst, søndag den 14. juni, skriver dagbog.** Ung, ældre eller midt i mellem,

vi vil meget gerne have jeres **beretning fra én udvalgt dag i juni måned 2020.**

Bidraget kan sendes til museumsinspektør Maria Clement Hagstrup på mch@vmus.dk og vil naturligvis blive behandlet fortroligt.

KULTURARVSMÅNEDEN 2020

gennemføres med bidrag fra følgende arrangører

Ertebølle Samvirke	Lokalhistorisk Arkiv Aars
Fredbjerg og Omegns Borgerforening	Museet Herregården Hessel
Hornum Lokalhistorisk Arkiv	Spejderne
Hvam Beboerforening	Stenaldercenter Ertebølle
Lokalhistorisk Forening for Ranum og Omegn	Testrup Beboerforening
Johannes V. Jensen og Thit Jensen Museet	Testrup Menighedsråd
Kulturhuset	Vesthimmerlands Museum
Lokalhistorisk Forening for Ullits og Foulum	Vitskøl Kloster
	Østerbølle Kirke

Programhæftet udgives med støtte af:

VESTHIMMERLANDS
KOMMUNE

- lyt til at gøre en forskel

Følg os på:

KULTURARVSTJENESTEN VESTHIMMERLAND

Vesthimmerlands Museum

Søndergade 44 - 9600 Aars - Tlf. 98 62 35 77

www.vesthimmerlandsmuseum.dk

VEST-
HIMMERLANDS
MUSEUM